

INFLUENȚA FEMEILOR DIN VIAȚA LUI CAMIL PETRESCU ASUPRA PERSONAJELOR SALE FEMININE

Andreea DINU

Doctorand, Universitatea din Craiova
deea5984@yahoo.com

Abstract:

My paper seeks to present the way in which Camil Petrescu's female characters were influenced by the real women from his life. As a novelist, he published mainly between the Two World Wars. The novels penned in this period focused chiefly on life *per se* and on its phenomenology. A fundamental feature of the novel of this time is the distribution of the attention paid to the phenomenon of life. Camil Petrescu is the kind of author for whom life represents a permanent reason for reflection; his work experience was filtered by a conscience fascinated by absolute values. My research is based on: I. Sârbu's *Camil Petrescu*, old newspapers articles, family members' testimonies. It aims to identify the link between the real persons in his life and the characters he created, especially his female characters. The real women that I will analyze are his two mothers, the biological and the adoptive one, and his lovers. From my point of view, the relation or, better said, the fact that he did not have a relation with his biological mother transformed Camil Petrescu into an adult male that considered females only an accessory for men.

Key Words: Camil Petrescu, characters, fiction, reality, women.

„Principala notă a spiritului lui Camil Petrescu e mobilitatea, goana continuă după certitudini în ordinea cunoașterii, respingerea oricărei forme de inerție intelectuală în favoarea investigării neîntrerupte a fenomenului existențial” (Sîrbu 1973). „Febrilitatea autorului, transmisă eroului, își are punctul de plecare în însăși efervescenta vieții, căreia el vrea să-i rămână credincios, captând-o în impulsurile ei autentice, originare” (Idem). Vladimir Streinu afirma despre Camil Petrescu că „exprimă viața sub forma ei cea mai directă” (Streinu 1963). Pornind de la această afirmație, voi căuta sursa de inspirație a personajelor feminine.

Oricâte obiecții s-ar aduce că femeia e văzută cu aversiune, ca o ființă josnică, lacomă de plăceri, incapabilă de reflecții și de sacrificiu, labilă și trădătoare, cu greu s-ar putea nega capacitatea autorului de a scruta profunzimea sufletului omenesc, misterul sentimentelor, imprevizibilitatea faptelor, neputința controlării și reprimării pornirilor (Piru 1994).

Câțiva scriitori și publiciști s-au grăbit să-l interpeleze pe Camil Petrescu despre sursele de inspirație ale operei sale. Răspunsul său este edificator:

Aproape toate gesturile, dacă vrei și cele mai multe incidente sunt culese din mediul în care am trăit și asta duce la confuzii între cunoscuți și prieteni. Toate incidentele sunt aproape autentice, dar sunt altfel organizate decât au fost în realitate. Eroii mei nu sunt fotografii după natură. Structura sufletească a fiecăruia este o rezultantă a structurilor sufletești a mai multor persoane; nu spun că eu m-am exclus (Călin 1976).

Pentru a înțelege modul de construcție al personajului feminin creat de Camil Petrescu mi-am propus să analizez influența avută de femeile din viața sa asupra femeilor din opera sa.

Pe 9 aprilie 1894, la Spitalul „Filantropia” din București a fost adus pe lume Camil Petrescu. Mama sa, Ana Petrescu, născută Cheler (Keller, ortografiază scriitorul) rămăsese văduvă cu puțin timp înaintea fericitului eveniment, la numai 23 de ani. Tânăra, care se presupunea a fi fost croitoreasă sau modistă, mamă a încă unui fiu, bolnav, se vede nevoită să îl încredințeze pe nou-născutul ce primise numele tatălui, Camil, unei alte familii, Popescu. Din câteva pagini autobiografice, scrise de mâna lui Camil Petrescu și publicate de Al. Rosetti și Liviu Călin în „Luceafărul” din 1967 se desprinde o anumită răceală cu privire la părinții adoptivi. Aceștia i-au ascuns mult timp faptul că fusese adoptat de teamă să nu-l îndepărteze și mai mult. Astfel, copilul Camil este privat de la bun început de dragostea mamei naturale și, după cum chiar el mărturisea, era înconjurat de răceala familiei adoptive (Sîrbu 1973).

De primele femei din viața sa, mama biologică și cea adoptivă, nu își poate aminti cu dragoste sau afecțiune, ci cu indiferență. În una din însemnările sale se poate simți dezamăgirea cu privire la abandonul mamei naturale care, după moartea celui alt fiu, la foarte scurt timp după darea spre adopție a lui Camil, ar fi putut să încerce să își recapete fiul abandonat.

Ana Petrescu a dispărut cu totul. Nici măcar reputația mea literară (dacă ea ar fi trăit până în 1922) nu a făcut-o să dea niciun semn de viață. E posibil să fi murit în acel an. Nici alte rude de asemeni de niciun soi (Rosetti și Călin 1967).

Despre copilul Camil Petrescu nu apar alte însemnări până în 1907. Poezia *Mărturisire* a liceanului surprinde esența orfanului apăsător de o crudă soartă și care află în poezie un refugiu din fața unor dureri premature.

„Da ! Cânt în loc să plâng,
Căci am mândria
Să nu fiu plâns de nimenea, nicicând;
...Supremă mângâiere – Poezia!

Cu vraja ei ce-alină și-nsenină,
Ea singură îmi dă, în vis și-n gând
Elan, nădejde, spațiu și lumină!...”

(Ionescu 1968)

În articolul *Camil Petrescu fiul: între tata și raftul din bibliotecă* din iunie 2012 se precizează că „relațiile cu familia adoptivă le-a întrerupt definitiv în primul an de școală la «Sf. Sava», când a intrat la internat. A avut de mic sentimentul unei alienări, fiind foarte dur pentru un copil să nu știe cine este, de unde se trage”.

Poate tocmai acest început nefericit l-a făcut pe Camil Petrescu să își creeze personajele după următorul tipar: „bărbatul reprezintă o conștiință intransigentă, un fel de absolut moral aplicat mai ales în iubire, iar femeia e un animal cochet, inferior sufletește, ispită a simțurilor și primejdie a echilibrului interior” (Constantinescu 1930).

Al doilea capitol al *Ulimei nopți de dragoste* este deschis de cuvintele: „Eram însurat de doi ani și jumătate cu o colegă de la Universitate și bănuiam că mă înșală” (Petrescu 2006). Sursa de inspirație a triumfului amoros se găsește în copilăria lui Camil Petrescu. El bănuia existența unei drame existențiale care ar putea explica de ce mama sa naturală nu a mai apărut în viața sa. Acesta pomenește despre un „celălalt”, locotenentul Constantin Gheorghiu, din artilerie, căruia a încercat să-i descopere identitatea, dar fără să fi obținut un rezultat sigur (Sîrbu 1973). Dacă în viața reală Gheorghiu este celălalt, în roman, Gheorghidiu este cel înșelat, iar prototipul femeii adultere se găsește în Ana Keller. Ea îl privează pe copilul Camil de dragostea și afecțiunea maternă, iar Ela îl privează pe Gheorghidiu de dragostea înaltă, ferită de contingente în care ar fi vrut să se izoleze împreună. Asemănarea dintre cele două nume este foarte mare, existând posibilitatea inspirației de la

persoana reală. Camil Petrescu mărturisea că există mai multe personaje pe care le-a numit după persoane reale, schimbând uneori numai o literă.¹

Și totuși, Ela are ceva în comun cu Petrescu. Ea este o fată de condiție modestă, orfană, crescută de o mătușă, obișnuită cu tot felul de privațiuni și greutăți. Ajunge studentă, este inteligentă, este frumoasă. El, orfan de asemenea, a fost crescut de o doică din familia subcomisarului de poliție Tudor Popescu, din mahalaua Moșilor. A avut rezultate extraordinare la învățătură, a urmat cursurile Facultății de Filozofie și Litere de la Universitatea București. Și-a luat cu brio licența și doctoratul în filosofie cu o teză despre fenomenologie în opera lui Husserl. Deși în creerea ei se inspiră din cel mai dureros aspect al vieții sale și am putea gândi că o va înzestra cu numeroase calități pozitive, până la finalul romanului „o transformă cu misoginism nevrotic după tiparul preferat: o sursă obsesivă de exasperare, neîncredere, suplicii, atracție distructivă” (Craia 1999).

O altă femeie ce a influențat opera lui Camil Petrescu a fost actrița Leny Caler. În 1922, Petrescu predă cursul de artă dramatică al lui Al. Mihalescu. Acolo o întâlnește pe Leny Caler, răsfățata cronicarilor teatrali, ce devine, pentru un timp, și răsfățata lui, până în 1924. Relația lor, una cu multe turbulențe, l-a inspirat pentru *Ultima noapte de dragoste* și pentru *Patul lui Procust*.

În *Ultima noapte de dragoste*, Leny se relevă într-un mod care nu o avantajează, având o bună cantitate de trăsături transmisei Elei. Criticul Florica Ichim afirmă că există un microjurnal, de două-trei pagini, în care Petrescu face însemnări cu privire la relația cu Leny. Una dintre aceste însemnări, plină de suferință, se referă la faptul că, într-o zi o vede în trăsură cu Scarlat Froda, care i-a devenit soț, așadar, gelozia era îndreptățită. Zbuciumul acelor pagini din microjurnalul lui Petrescu poate fi regăsit în pasajele ce descriu călătoria cu automobilul la Odobești din *Ultima noapte de dragoste*. „Anișoara, care avea mania excursiilor «în bandă» a căror promiscuitate mie îmi făcea silă, a hotărât, ca de Sfântul Constantin și Elena să plecăm cu toții pentru trei zile la Odobești, cu trei mașini” (Petrescu 2006). Ștefan este surprins de eforturile pe care soția lui le-a făcut pentru a-l avea în mașina pe domnul G., „dansatorul abia cunoscut cu două săptămâni în urmă”,

¹ În Al. Robot, *Față în față cu eroul meu – Anchetă printre scriitori*, Rampa, XV, nr. 4484, 24 decembrie, 1932, pag. 6, Camil Petrescu mărturisea că există în *Ultima noapte de dragoste*, *întâia noapte de război*, un căpitan căruia el i-a schimbat numele doar cu o singură consoană. Același este cazul Mariei Mănciulea, care apare ca personaj cu numele ușor schimbat în capitolul *Întâmplări pe apa Oltului*. Vorbind despre existența reală a personajelor din roman, Camil Petrescu subliniază că acestea au fost modificate după legea sa interioară. Această afirmație a autorului apare în *Ce e real în opera Dv. Literară? – Anchetă printre scriitori* în Rampa, XVI, nr. 3886, 2 ianuarie 1931, pag. 4.

chiar dacă pentru asta trebuise să deranjeze „de două ori pe toată lumea” (Idem). Compania insistentă a domnului G., avocat obscur, dar bărbat monden, plimbările cu mașina, așezarea Elei la masă lângă el, gesturile familiare, sunt tot atâtea prilejuri de observație atentă și frământare interioară care provoacă eroului o chinuitoare suferință:

În cele trei zile, cât am stat la Odobești, am fost ca și bolnav, cu toate că păream uneori de o veselie excesivă. Îmi descopeream nevasta cu o uimire dureroasă. [...] Niciodată nu m-am simțit mai descheiat de mine însumi, mai nenorocit. Am crezut atâtea vreme că eu sunt singurul motiv de durere sau de bucurie pentru femeia mea, iar azi descoperam că ochii ei sunt gata să plângă pentru altul, că suferea și ea, plâpânda, ceea ce eu înduram ros în adânc, de două zile [...] Mă chinuiam lăuntric ca să par vesel [...] Și eu mă simțeam imbecil și ridicul, fără simțul realității, și naiv ca un predestinat „coarnelor” (Petrescu 2006: 64-68).

Leny Caler și ale ei aventuri de notorietate în epocă sunt sursele de inspirație ale lui Camil Petrescu pentru Emilia Răchitaru în *Patul lui Procust*. Asemănarea dintre alintul Emiliei, Emy, și numele actriței, Leny, pune între persoană și personaj semnul de egalitate. Într-o discuție avută cu Mihail Sebastian în 1936 și citată de acesta în al său *Jurnal*, Petrescu făcea următoarea afirmație privitoare la interlocutorul său și suferința sa în dragoste cauzată de Leny Caler: „Și d-ta ești un Ladima!”. Afirmația este făcută mult după încheierea relației dintre Camil Petrescu și Leny și după publicarea *Patului lui Procust*, dar surprinde portretul persoanei și al personajului: actrița de mâna a doua se vinde oricui, disprețuind dragostea adevărată pe care i-o poartă singurul bărbat ce o iubește dezinteresat.

Bărbatul reprezintă o conștiință intransigentă, un fel absolut moral aplicat mai ales în iubire, femeia, un animal cochet, inferior sufletește, ispită a simțurilor și primejdie a echilibrului interior. El își angajează într-o experiență erotică întreaga personalitate, în timp ce ea se oferă ca să-și retragă elanul capricios al unei permanente funcții vegetative (Constantinescu 1989).

Toată aparatul sufletească a Emiliei nu e decât o anexă a instinctelor care cer o satisfacție. Ea practică o anume stupiditate cu aplomb, nerușinarea ei nu cunoaște frâne. Emilia își îndeplinește, singură și netulburată, oficiul ca și cum totul ar ține de o ordine naturală, inevitabilă. Prostituația n-are nevoie de mască, ea se afirmă ca atare sfruntând percepțiile care i s-ar putea opune, e aici, aceeași degringoladă care-și găsește în ea însăși justificarea, din ordinea mare, socială a vremii (Sîrbu 1973).

Deși i-a atribuit calități morale îndoielnice, inspirate de frumoasa Leny Caler, portretul fizic al Emiliei nu este al ei, deoarece ea era slabă. Blonda planturoasă din *Patul lui Procust* este idealul de frumusețe al lui Camil Petrescu, așa cum afirma criticul literar Florica Ichim.

Translată pe o pânză de penelul unui artist plastic, imaginea pare a fi desprinsă dintr-un tablou al lui Rubens: cercuri, linii planturoase, unduiri sinuase, molatece, curbe leneșe. O aparentă perfecțiune, de păpușă de porțelan, voit lucrată, studiată până la ultimul detaliu; un chip sculptat cu mâna sigură, de cochetă exersată, a desenat pe fruntea Emiliei fragment de sferă sub arcade ingineresti de geometrie, sprâncenele smulse cu trudă trase de un penel sigur, iar mai jos, orbitele netede desăvârșite și ele, ca niște scheme de peștișori cărora li s-au retezat capetele, se adâncesc vide, incapabile să transmită vreo trăire omenească profundă, emoționantă, în recea lor desăvârșire. Dacă primul fragment ne prezintă un tablou cu un cap de femeie, câteva pagini mai încolo portretistul își întregește lucrarea: Nu numai capul, ci toată e alcătuită din rotunjimi ca o pisică mare, plină și bălană, dar fără grația pisicii, căci e prea gravă. De la umerii ei frumos arcuți în jos, e toată numai rotunjimi și piele albă, însăși rochia ei cafenie are, la gât, o croială, în formă de elipsă, iar schema ei de surâs, gestul lasciv, nerușinat provocator (ridică din umeri și mi se scoală de pe genunchi întâi cu un picior și întârziat apoi cu celălalt), însoțite de remarcile autorului–narrator: dar Emilia e normală ca un scris de dictando și observația seacă: Asta e Emilia, o plasează ireparabil, în suficiență și platitudine (Bălașa 2005).

În 1927, Cella Serghi² apare în viața lui Camil Petrescu. Povestea de dragoste dintre cei doi scriitori este una dintre cele mai iubite din literatura română. Ea, tânără, frumoasă, blondă și mândră, el, scund, puțin surd, cu ochii albaștri. Cella Serghi marturisea: „În care anume clipă m-am îndrăgostit de el nu voi ști niciodată. Dragostea mea pentru el s-a născut, poate, din nevoia mea de a iubi”. Din 1928 ea a fost căsătorită cu inginerul Alfino Seni. Cei doi bărbați, soțul Cellei și Camil Petrescu devin prieteni, ajungând chiar să joace table împreună, spre disperarea Cellei:

Aș fi vrut ca acest bărbat (...) să închidă deodată cutia de table cu un zgomot care să dărâme zidurile și să-i spună: „Așa nu se mai poate! Vreau să fie a mea, nevasta mea!”. Dacă nu e în stare de un gest definitiv, hotărât, înseamnă că nu mă iubește!

² Cella Serghi (22 octombrie 1907 – 19 septembrie 1992), scriitoare, publicistă și traducătoare este una dintre cele mai importante figuri feminine românești ale literaturii interbelice.

Tânăra a visat să fie soția lui Camil Petrescu, dar acest lucru nu s-a întâmplat. Pentru scriitor, Cella era prea inteligentă și nu corespundea portretului de nevastă ideală pentru un om de litere care credea că: „Pentru un scriitor nimic nu-i mai periculos decât să te însori cu o femeie inteligentă”.³ Chiar dacă relația de iubire dintre cei doi nu s-a împlinit niciodată, prietenia a durat. Scriitorul a continuat să fie pentru Cella Serghi un sfetnic în ceea ce privește tainele scrierii. La rândul ei, Cella l-a ajutat să descrie toaletele personajelor feminine din *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, fiind totodată sursa inspirațională pentru tânăra Ela. Acest lucru reiese din memoriile Cellei Serghi⁴ care prezintă un dialog între ea și Petrescu. Atunci când ea îi solcită informații suplimentare despre personajul Ela pentru a putea să îi realizeze ținutele potrivite, Camil îi răspunde: „Când avea optsprezece ani semăna cu dumneata. Pe urmă s-a schimbat. Să rămâi cum ești acum!” (Serghi 2013).

Am arătat anterior că multe din numele personajelor lui Camil Petrescu sunt inspirate din viața reală. Este izbitoare asemanarea Cella–Ela, așadar, nu este exclusă posibilitatea ca Cella Serghi să fi dat numele personajului principal feminin din *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*.

Puține dintre personajele feminine create vreodată de Camil Petrescu devin mame. Pentru Petrescu, femeia-mamă ca personaj este dificil de conturat, deoarece nu a avut cu adevărat în preajma sa femeii-mame. Nici una din cele două mame, cea adoptivă și cea biologică, nu a jucat cu adevărat rolul de mamă, privându-l de afecțiunea maternă.

În *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, copilul este văzut ca o povară sau ca un mijloc de îmbogățire al mamei, nicidecum o ființă fără apărare ce ar aduce bucurie părinților: „În septembrie, întorși la București, am avut o ceartă din cauza copilului așteptat. N-a vrut să-l aibă și a trebuit să stea în sanatoriu vreo două săptămâni. S-a făcut bine abia la Sfântul Dumitru” (Petrescu 2006). Aceste trei fraze ce alcătuiesc unul din multele paragrafe din roman sunt singurele care vorbesc despre apariția unui copil în viața celor doi. Nu este prezentat niciun alt amănunt, spre exemplu, anunțarea veștii sau gândurile viitorilor părinți. Aflăm doar că *ea* nu a vrut să îl aibă, dar, nu apare nicio împotrivire din partea lui. În timpul convalescenței ei de după întreruperea de sarcină, el se bucură de toamna târzie și face drumuri la o pădure ce face parte din moștenire, pe lângă Curtea-de-Argeș, așadar, nici urmă de tristețe sau părere de rău. Spre finalul *Noptii de dragoste* mai apar puține cuvinte despre faptul că un copil nu ar fi fost de dorit pentru tânăra soție: „Negreșit trupul auriu al acestei femei nu era fără cusur. Evitând

³ Declarație făcută lui Mihail Sebastian de celibatarul convins.

⁴ Cella Serghi, *Pe firul de păianjen al memoriei*, Editura Polirom, 2013.

să aibă un copil ca să nu-și deformeze corpul, din cauza brutalității tratamentului ajunsese la rezultatul opus” (Petrescu 2006: 123). Câteva pagini mai încolo, copilul este privit ca o modalitate de asigurare a viitorului mamei. Ela îi expediază lui Ștefan, care era înregimentat, o scrisoare prin care îl cheamă negreșit la Câmpulung. Ștefan reușise, cu eforturi foarte mari, să obțină o permisie. Soția se arată îngrijorată de cele ce se întâmplau pe graniță, dar, de fapt, pretextul vizitei era altul:

- Ascultă, Ștef, tu știi că dacă, Doamne ferește, mori în război, situația mea e foarte nelămurită?
... i-am șoptit în ureche ca un secret cald:
- Dacă n-ai vrut să ai copii...
- Eu? Tu n-ai vrut, de ce mă acuzi pe mine?
Am privit-o, mirat de lipsa ei de memorie, de ușurința cu care, adevărată femeie, trecea peste logică.
-
- Atunci, ce vrei?
- Ascultă, Ștef, trece o parte din lirele englezești de la Banca Generală pe numele meu” (Petrescu 2006).

Viața de familist, cu soție și copii începe pentru Camil Petrescu spre finalul carierei literare, așadar, nu există sursă reală de inspirație pentru ceea ce ar putea însemna o familie funcțională sau bucuria adusă de un copil la momentul scrierii romanelor – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* în 1930 și *Patul lui Procust* în 1932. Abia în 1947, la 53 de ani se căsătorește din obligație cu actrița Eugenia Marian, care rămăsese însărcinată, deci, nici măcar atunci, familia și apariția unui copil nu aduc împlinirea firească. Ghighi, după cum era aceasta cunoscută, nu și-a luat niciodată numele Petrescu, considerând acest gest unul de emancipare. Primul copil, Camil Aurelian Petrescu, s-a născut în același an. Se observă cum numele bunicului, Camil Petrescu, este transmis din generație în generație nepotului. Octavian Egeniu, cel de-al doilea fiu al lui Camil Petrescu s-a născut în 1950. Au locuit toți patru într-un apartament de bloc pe Strada Brezoianu. Erau patru camere destul de mici, care dădeau pe un hol; luxul nu-l reprezenta apartamentul în sine, ci faptul de a nu fi „la comun”. În 1955, își cumpără prima casă cu sumele încasate după apariția volumelor I și II din romanul *Un om între oameni* la insistențele soției sale, „el nu era un om așezat, avea oroare să cumpere ceva, să aibă posesiuni”, după cum declara fiul cel mare într-un interviu. Camil Petrescu a respectat dorința soției cu privire la cumpărarea casei, deși divorțaseră în 1953. Conform spuselor unui apropiat, pentru el, soția era un personaj infernal, iar căsnicia nu era un menaj, era o catastrofă,

un chin îngrozitor. Au continuat să locuiască împreună doar de dragul celor doi copii.

Deși îi iubea foarte mult, Camil Petrescu nu a putut fi un tată adevărat pentru copiii lui, pentru că nici el nu a simțit dragostea paternă. Într-un articol apărut în 2012, fiul cel mare, Camil Aurelian Petrescu povestea despre cei 10 ani pe care i-a petrecut alături de tatăl său. Acesta declară că tatăl era un om extrem de riguros și nu își amintește de jocuri, îmbrățișări sau sărutări. Pentru că stătea mai mult retras, copiii nu prea aveau acces la el, tot timpul umblau în vârful picioarelor pentru a nu-l deranja. În relațiile cu copiii era strict, încerca să îi transforme pe ei în ceea ce destinul nu l-a ajutat pe el, ocupându-se de viitoarea lor pregătire intelectuală. Și-a învățat copiii să citească foarte devreme, pe fiul cel mare la 2 ani și jumătate, iar pe cel mic înainte să renunțe la suzetă. Pentru că iubea matematica și șahul le-a insuflat și copiilor această pasiune. Atunci când copiii se manifestau zgomotos pe stradă, cereau diverse lucruri sau făceau năzbătii, erau disciplinați printr-o metodă ce implica durere și violență: „nu ne dădea palme, dar ne strângea de lobul urechii până aproape ne dădea sângele”, mărturisea fiul cel mare.

Deși s-a căsătorit abia spre finalul vieții, din obligație, criticul Florica Ichim susține că singura femeie pe care Camil Petrescu ar fi dorit-o de soție este Cecilia Constantinescu.⁵ Legătura dintre cei doi este ulterioară scrierii romanelor *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* și *Patul lui Procust*, așadar, povestea lor de dragoste nu a putut influența cele două opere. Din păcate, aceasta a murit foarte tânără, la numai 29 de ani, în 1939, de tuberculoză. Citind, de pildă, concisul „rezumat” al zilei de 9 noiembrie 1939 din *Jurnalul* lui Petrescu: „A murit Cecilia Constantinescu la 8 fără un sfert dimineața”, cititorul neavizat nu-și poate închipui că este una dintre femeile de care scriitorul a fost îndrăgostit. Un singur vis, povestit de Camil Petrescu după moartea fetei arată că ea însemna mult pentru el. În scrisoarea de condoleanțe adresată părinților logodnicei sale, pe un ton sobru, Camil Petrescu scrie: „Vreau să vă spun că pentru mine însumi e o mare și dureroasă pierdere moartea Cecilei. Ea spulberă nădejdi nutrite îndelungă vreme și mă lipsește de tovarășa pe care mi-o doream...”.

⁵ Cecilia Constantinescu (1909–1939), sora scriitorului Ovidiu Constantinescu, vechi prieten de-al lui Camil. Se cunoșteau de 5 ani în 1939, când, întors de la studii, Petrescu dorește să se își întemeieze o familie alături de ea. Faptul că era bolnavă de tuberculoză nu a constituit un obstacol pentru dragostea lor reciprocă. Cecilia era o femeie de 30 de ani, cu 15 ani mai tânără decât Camil, cu o gândire matură, inteligentă, echilibrată, știind să reacționeze cu umor și răbdare, o femeie liniștitoare, fină și distinsă, iar dacă ar fi întâlnit-o mai devreme, ar fi putut fi un model al doamnei T.

Concluzii

Nicio operă literară nu conține în sine ființe omenești sau persoane, iar specificarea ființei omenești figurate sau reprezentate nu face decât să ne împingă către lunga și obositoare chestiune a reprezentării (Popovici 1997).

Scriitorii obsedați maladiv de feminitate, neralizați social sau erotic, se torturează cu obsesii. Proprietari contrariați, ar dori stăpânire deplină (curios tocmai scriitori altfel intelectualiști) și adoră femeia detestând-o cu pasiune (Craia 1999).

Analizând o parte din femeile prezente în viața lui Camil Petrescu, am identificat numeroase aspecte ce au influențat crearea personajelor feminine Ela și Emilia.

Emilia, amorfă, vulgară, de o caligrafie lipsită de orice artă, actriță întâmplătoare și patetică, este conștientă că reprezintă o marfă și se comercializează meschin, calculând josnic tot ceea ce poate oferi. Trasăturile ei fizice o transformă în idealul feminin al lui Camil Petrescu, în timp ce numele și moralitatea ei îndoielnică sunt inspirate de actrița Leny Caler, ce a avut o legătură tumultuoasă cu Petrescu în 1924.

În conturarea Elei, Petrescu este influențat de mai multe femei și întâmplări din viața sa. Numele și portretul din tinerețe sunt date de Cella Serghi, scriitoare ce l-a iubit foarte mult pe Camil, dar care niciodată nu a devenit soția lui. Orfana Ela este inspirată chiar de povestea vieții lui Petrescu, care devine orfan de tată înainte de a se naște, este abandonat de mama naturală și este crescut de doica familiei adoptive, privat de dragoste maternă. În opinia mea, acest fapt stă la baza conceperii oricărui personaj feminin, deoarece Petrescu nu a putut trece peste abandon și și-a exteriorizat frustrarea răzbunându-se pe aproape toate personajele feminine create, punându-le în lumină nefavorabilă. Adultera Ela este chiar mama naturală, despre care autorul bănuiește că ar fi avut o relație amoroasă extraconjugală în timpul căsătoriei cu tatăl său, relație ce a făcut-o să nu mai apară niciodată în viața fiului ei și, implicit, să nu încerce să îl recupereze. Leny Caler a insuflat însușiri de nedorit și Elei, iar zbuciumul relației dintre cei doi a fost transpus în relația Ela–Ștefan.

Bibliografie

- Bălașa, Ariana. 2005. *Camil Petrescu și paradoxurile actului creator*. Craiova: „Scrisul Românesc”.
- Călin, Liviu. 1976. *Camil Petrescu în oglinzi paralele*. București: Scânteia.
- Constantinescu, Pompiliu. 1989. *Figuri literare*. București: Minerva.
- Craia, Sultana. 1999. *Îngeri, demoni și femei*. București: Univers enciclopedic.
- Ionescu, Constant. 1968. *Camil Petrescu. Amintiri și comentarii*. București: EPL.
- Petrescu, Camil. 1988. *Patul lui Procust*. Iași: Junimea.
- Petrescu, Camil. 2006. *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*. București: Gramar.
- Piru, Alexandru. 1994. *Istoria literaturii române*. București: Grai și suflet – cultura națională.
- Popovici, Vasile. 1997. *Lumea personajului*. Cluj: Echinox.
- Sârbu, I. 1973. *Camil Petrescu*. Iași: Junimea.
- Serghi, Cella. 2013. *Pe firul de păianjen al memoriei*. Iași: Polirom.